

(/)

🏠 (/) > Lokalhistorie (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Landet i øst

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie/olonisterne>)

Landet i øst

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 948

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie/landet-i-oest)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie/landet-i-oest](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie/landet-i-oest)) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie/landet-i-oest)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie/landet-i-oest](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie/landet-i-oest)) **in**

([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie/landet-i-oest&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie/landet-i-oest&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie/landet-i-oest&title=))

Finn Kjerulff Hansen

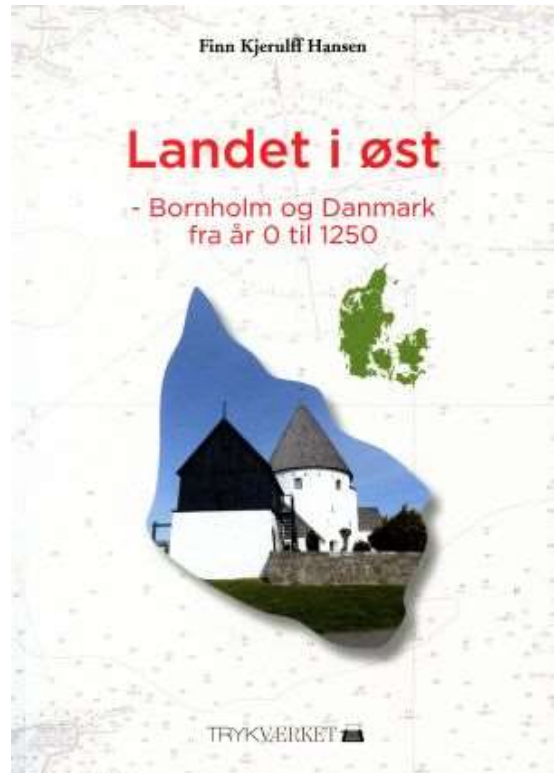
Landet i øst. Bornholm og Danmark fra år 0 til 1250

Trykværket. 300 kr.

Af Benny Staal, Arkæolog cand.mag

Bogen er på 252 sider + skemaer over Bornholms runesten og en ordforklaring. Den indledes med et forord, en indledning samt et afsnit om "Litteratur og kildebeskrivelse". Bogens fem hovedafsnit består af en inddeling, som i grove træk afspejler gængs opfattelse af tidsafsnittene; romersk jernalder, germansk jernalder, vikingetid og tidlig middelalder - hertil et mindre afsnit om tiden efter 1250. Disse hovedafsnit indeholder forfatterens egen mening om, hvordan tingene, samfundet, kunne have set ud og udviklet sig gennem disse mange år.

Der er gennem tiden skrevet rigtig meget om Bornholms forhistorie og historie. Og i 2020 kom endnu en udgivelse med en titel, der undrer. Ikke selve overskriften "Landet i øst", men undertitlen "... fra år 0 til 1250" får en anmelder til at være vagtsom. Lad det være sagt med det samme: År 0 findes ikke! At bruge udtrykket er ganske enkelt nonsens. At det indgår i en bogtitel og desuden gentages utallige gange både i overskrifter og i teksten på de første 100 sider, får en til at tro, at her er ikke tale om en fagperson, i hvert fald ikke en arkæolog eller historiker. Men her tager man fejl, for i forfatterportrættet kan læses, at Finn Kjerulff Hansen er cand.mag. i historie og nordiske sprog fra Københavns Universitet i 1981.

Foruden den helt overflødige og forkerte brug af "år 0", forekommer der mange, rigtig mange formodninger, formentlig'er, måske'er osv., altså mange usikre og personlige holdninger til stoffet. Forfatteren Finn Kjerulff Hansen skriver gennemgående 100 % subjektivt, hvilket han skal have lov til. Men desværre ryger seriøsiteten i samme omgang, når der som oftest ikke er vedhæftet en kildeangivelse eller andet til dokumentation. Personlige betragtninger om hvordan sammenhænge i det administrative, skikke og adfærd mellem mennesker og især sociale forhold var i jernalder og tidlig middelalder, bliver meget nemt til ren "Gøg og Gokke", altså uden nogen reel overensstemmelse med, hvad forskere generelt kan bevise er realiteter.

Noget, som skal bemærkes, er ordene i begyndelsen af "Indledning" (side 12): "Det er ikke en enkelt proces at skrive historie. Heller ikke faget er et objektivt fagområde, og fagets udøvere er alle præget af deres egen tid, holdninger og tilgang til det stof, de vil behandle." Tjae... Kjerulff Hansen synes ikke engang at forholde sig til sine egne ord i bogens mange fortællinger og tolkninger.

Det ser ud til, at Kjerulff Hansen gerne vil have alle aspekter af såvel den senere oldtid som den tidlige middelalder beskrevet, og her går det galt. For det kræver en betydeligt større indsigt og forberedelse, hvis det skal lykkes. Blandt andet burde han have sat sig ind i en enkelt lille ting: hvad de forhistoriske perioder hedder og hvad de repræsenterer; på side 18 skriver han derimod: " Det er kun sjældent, at jeg anvender betegnelser, hvori ordet jernalder indgår. Hertil er der mindst to årsager: Det vil forvirre og også fylde meget rent tekstmæssigt, og forskerne anvender desværre mange forskellige betegnelser for de samme dele af jernalderen, hvilket forvirrer endnu mere. Fx kaldes yngre romersk jernalder også for folkevandringstiden og nu også vendeltiden, og jeg har endda læst betegnelsen den yngre del af yngre romertid og og endvidere med yderligere en inddeling, hvor man benytter versaler som A, B og C for præcisering."

Måske skulle han have holdt den erkendelse for sig selv. Her afslører Kjerulff Hansen nemlig sin totale uvidenhed om jernalderens inddeling sammen med en uvilje til at sætte sig ind i tingene. For yngre romersk jernalder har intet med folkevandringstid eller vendeltid at gøre (også benævnt germansk jernalder), da den periode går forud for de andre betegnelser, der i øvrigt er landebestemte - altså folkevandringstid for perioden i Europa, vendeltid i Sverige, og i Danmark bruger vi som regel germanertid. Dette ville Kjerulff Hansen kunne have løst, hvis han havde indsat et kronologiskema. Og

så ville han også have løst problemet med konstant at henvise til "år 0". Forvirringen i bogen sker udelukkende fordi forfatteren ikke har sat sig ordentlig ind i stoffet. Der er så mange fejl og mangler i bogen, at man bliver både træt og ked af at læse den.

Hvis alle fantasier og overtolkninger skulle opremses i denne anmeldelse, ville den blive uendelig lang og kedelig. Derfor skal blot enkelte eksempler nævnes. Når Kjerulff Hansen skriver, at historieskrivning er "præget af deres egen tid, holdninger og tilgang til det stof, de vil behandle", må man sige, at han her afslører en noget forkvaklet holdning til kvinder, som han ikke skænker store tanker i bogen. De sidestilles nærmest som de rene brugsgenstande, og sådan har det simpelt hen ikke været. For at nævne et enkelt eksempel på det modsatte, så var det kvinderne, der havde nøglen til huset i vikingetiden, og der er som bekendt en del betydningsfulde kvinder i den tidlige middelalder også. Trælle/slaver bliver i Kjerulff Hansens mening heller ikke værdsat i forhistorisk tid, hvilket såmænd nok skal passe, selv om vi ikke ved noget som helst om det. Ej heller ved vi noget om menneskehandler etc., som han nærmest beskriver som en ren handelsvare, der ydede stort bidrag til Bornholms rigdom. Det er der ikke fagligt belæg for at påstå.

En anden påstand, som undrer, er fx Kjerulff Hansens beskrivelse af religionen/asetroens indførelse, som han mener skete i begyndelsen af 400-tallet. Og han plæderer for, at troen kom til (Bornholm) via krigsførelse. Altså, folkene i oldtiden, både før og efter romersk jernalder, har rejst meget og gerne sydpå. Påvirkninger er taget med hjem og skikke tilpasset forhold her. Det må være sket over meget lang tid, og vi aner jo intet om, hvad man troede på i fx bronzealderen, men det tyder på, at asetroen også har haft rødder her.

Om brugen af bautasten, som der vitterligt findes mange af på Bornholm, omend de fleste dels er flyttet dels fjernet, skriver Kjerulff Hansen (side 47) at "De må have haft flere formål ud over at være gravmæler og mindesten." Det er faktisk konstateret, at bautastene enten markerer grave eller er kenotafer - sikkert for farende folk, der ikke nåede hjem igen. På side 49 fortsætter Kjerulff Hansen i omtalen af Store Bjergebakke i Vestermarie, at stenene er sat fra bronzealderen "indtil ca. år 400". Hvor det lige kom fra, at det skulle være indtil år 400 - altså yngre romersk jernalder, må stå hen i det uvisse; det passer simpelt hen ikke. Han fortsætter med at fortælle, at bautaerne formentlig er sat i "kultiske mønstre", hvilket må siges at være vrøvl. Bautastene er sandsynligvis fra yngste del af bronzealderen og frem til og med germansk jernalder. Men der mangler gode undersøgelser for at komme dateringer nærmere. Nogle bautasten er sat i cirkler, såkaldte "domarringe", hvoraf vi har to bevaret på Bornholm, men de har sandsynligvis været lige så almindelige i resten af landet (hvor der var god adgang til store sten), som der var i Sverige, hvor de findes i hundredvis. Det er ikke nævnt, at hvor der i dag står enkelte bautasten, har der med stor sandsynlighed, ja med sikkerhed, stået mange flere; det er gravpladser, der er tale om, og sagnet siger, at hvis en bonde flyttede stenene, ville "de underjordiske" gøre livet besværligt for gårdens beboere. Nogle bønder lod derfor en enkelt eller to bautasten stå, for at bevare roen på gården.

Bogens middelalderafsnit omhandler mest runesten, kirker og borge. Her er også mange påstande og fortællinger, der næppe står til troende. Nogle fakta er dog korrekte, fx. om kirkebyggerierne, hvis oprindelse ikke er kendt, hvordan overgangen fra hedensk til kristen tro skete, men at den skete under stor indflydelse af Skånebisperne, altså danske biskopper. Ligeledes omtales - ikke overraskende - Hammershus, og spørgsmålet om hvornår borgen blev etableret.

Tiden efter 1250 til ca. 1350 afsluttes med et afsnit om "nedtur i 1500-tallet". Ok, så er hele middelalderen da taget med, altså også til 1350+.

Afslutningsvis skal anføres, at den benyttede litteratur er ret mangelfuld. Der findes nyere værker, som med stor fordel kunne være benyttet til en grundigere belysning af Bornholms oldtid og middelalder.

Generelt ville en fagfællebedømmelse af hele bogen have været at ønske. Men så var bogen måske slet ikke blevet til noget. Alt for mange åbenlyse fejl og mangler, alt for mange personlige og udokumenterede påstande, alt for mange emner, der kun er omtalt og ikke belyst kildemæssigt. Man bliver træt af at læse bogen, der på ingen måde formåede at fange anmelders interesse, og derfor kan bogen ikke anbefales som formidling hverken af Bornholms eller Danmarks historie i de 1250 år, der behandles.

Anmelder vil i dette tilfælde nødtigt uddele stjerner, for skulle noget uddeles, burde det være ruiner med et negativt fortegn. Det er faktisk en skam, at bogen virker ret overfladisk, for man fornemmer at Kjerulff Hansen gerne vil og har brugt rigtig meget tid på skriveriet, men altså desværre ikke til det niveau, som man må forlange af en historisk fremstilling i dag.

[Historie-online.dk, den 14. april 2021]

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie/kolonisterne>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

VENSLEVRØVERNE

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie/venslevroeverne>) (/article/items/view/2962/4)

DOMKIRKEKVARTERET I VIBORG

FISKERIETS HISTORIE I VEJLE FJORD OG DE TILLØBENDE VANDE.

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/lokal-og-slaegtshistorie/fiskeriets-historie-i-vejle-fjord-og-de-tilloebende-vande>)

Nordjyske fortællinger

Nordjyllands Kystmuseum er gået sammen med Læsø Museum samt KaRe Podcast i det ambitiøse podcastprojekt "Genfortalt-Nordjylland".

(<http://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/nordjyske-fortaellinger>) (<http://www.historie->

